

O DELU LJUBLJANSKE PODRUŽNICE GDS V LETU 1977/78

Upoštevali želje naših članov, ki so bile izražene v anketi jeseni 1977, smo izpeljali načrtani program ekskurzij in predavanj. Tu bo obširnejši zapis o ekskurzijah. Mogoče jim bo sledila kaka dijaška ekskurzija. Za okoli polovico našega članstva, ki se je udeležila vsaj ene od teh ekskurzij, pomeni zapis obujanje spominov, organizatorjem pa so šola za bodoče delo.

1. Kras in Človek na ozemlju bodoče industrijske cone na Tržaškem. Enodnevna avtobusna ekskurzija, ki je bila 5. marca 1978. Prvi postanek je bil v Bazovici, drugi pa v še bolj tipični kraški vasi Gropadi. Za več kot eno uro smo se zadržali v Trebčah, kjer so nam delegati slovenskih krajevnih družbenih organizacij v dvorani pripovedovali o gospodarskih in socialnih razmerah od predvojnih časov do današnjih dni. O načrtovani prosti industrijski coni smo izvedeli več ugodnih kot neugodnih mnenj. Srečanje z zamejskimi rojaki je bilo tudi to pot pristržno in je nam "središčnikom" (ljudem iz središčne Slovenije) približalo mentaliteto in narodno zavest Slovencev ob meji. Srečanje je pripravil mag. M. Klemenčič, ki ta kras preučuje, in je bil strokovni vodja v omenjenih krajih kot tudi v Orleku. V Briščikih so nas pozdravili vodje tržaške krasoslovne organizacije Commissione Grotte "Eugenio Boegan", in to C. Finocchiaro, B. Boegan, T. Tomassini, univ. as. F. Forti. Razkazali so nam meteorološko postajo višjega reda, ki edina na Krasu od 1. 1967 meri med drugim tudi temperaturo kraške prsti. Razlagali so nam tudi eksponate v speleološkem muzeju pred Jamo v Briščikih (Grotta Gigante) ter nas vanjo tudi brezplačno vodili. V tej 120 m globoki jami deluje meteorološka, gravimetrična in mikroseizmična postaja. Turistična jama je imela 1977 78.000 obiskovalcev, od tega 10.000 tujcev. Po kosilu v vasi Repen smo si ogledali tamkajšnjo starinsko kraško hišo in etnografski muzej. Hiša je stavbno zelo podobna kraški hiši - muzeju v Divači. Na jugoslovanski strani predvidene industrijske cone se je avtobus ustavil v zaselku Orlek pri Sežani, kjer sta nas mag. M. Klemenčič in mag. M. Ravbar seznanjala o pozitivnih in negativnih straneh bodoče proste cone, brez črnobelega sklikanja. V večernih urah je sledil obisk jame Vilenice, ki nudi zdaj ob močnejši električni razsvetljavi mnogo lepši videz kot prej. Po obisku so nam sežanski jamarji pod vodstvom predsednika tamkajšnjega jamarskega društva J. Gustinčiča pripravili zakusko v jamarskem domu in omogočili prijetnejši povratek v Ljubljano. Udeležencev je bilo 45, tehnični vodja je bila prof. J. Miklavc, zvezni strokovni vodja pa I. Gams.
2. Pomurje in Porabje. Dvodnevna avtobusna ekskurzija, ki je bila 8. in 9. aprila 1978. Prvi dan je bil namenjen spoznavanju novejšega razvoja v pomurskih krajih, kjer je udeležence presenetila hitra modernizacija domov. Na svoji poti so člani spoznali Ljutomer, Križevce, Beltince, Polano, Mursko Središče, Petišovce, Lendavo, Dolgo vas, Dobrovnik, Filovce, Bogojino in Moravče. Zaradi zasedenosti hotela v Moravcih je bilo prenočevanje v Murski Soboti. Drugi dan ekskurzije je bil namenjen Porabski Sloveniji. Pot je vodila preko Hodoša in Petra ter kraja Szalafo (ogled starih gospodarskih poslopij - kašč). Spoznali so Farkašovce in onstran Monoštra se je ekskurzija ustavila v Slovenji vasi, v Dol. Seniku, v Gor. Seniku in Štefanovcih. V Gor. Seniku je našo odpravo seznanil domači učitelj Csabai z življenjem Slovencev, pogovarjala pa se je tudi z edinim slovenskim duhovnikom Štefanom Kuharjem. Osebnih razgovorov z domačini so prav tako pripomogli k boljšemu poznavanju Porabja in zamejskih Slovencev. Povratek je bil preko robnega avstrijskega ozemlja (Hliligenkreuz), Modincev, Kuzme in Radencev v Ljubljano.

K uspehu ekskurzije, ki se je vrnila v Ljubljane v zelo poznih urah, je mnoge pripomočnike neumorni strokovni vodja prof. Bela Sever s svojimi neizčrpnimi informacijami o krajih ob poti. Udeležencev je bilo 32, tehnični vodja pa je bil doc. dr. Frane Lovrenčak.

3. Osrednja in južna Španija. Osemdnevna ekskurzija, ki je bila med 1. in 8. majem. Po postanku zagrebškega aviona smo z avtobusom krenili od madridskega letališča skozi Madrid v staro Špansko prestolnico Toledo. Pot kot tudi to-ladske znamenitosti je razkazoval turistični vodnik Španske turistične orga-nizacija El Cano. Naslednji dan smo se na poti po zahodnem delu Nove Kastilije ustavili predvsem v mestu Ciudad Real in v Almadenu, kjer še kopljejo Sivosrebrno rudo. Z Mezete smo se spustili v Andaluzijsko nižavje. Tam smo pričakovali bolj sušni pejzaž. Ker pa je bilo vreme v tej pozni pomladi tudi v Španiji to leto hladno in vlažno, med Kastilijo in Andaluzijo ni bilo običajnih razlik. Po prenočevanju in ogledu mestnih zanimivosti v Cor-dobi nas je pot vodila po dolini Guadalquivira v Sevillo, kjer nas je lo-kalni turistični vodič, kot prej v Cordobi, seznanjal z mestom in modernim utripom življenja. Ob zahodnem robu ogromne rečne delte Guadalquivira smo pripotovali v obmorsko letovišče Rota, ki je znano po peščenih plažah in po letalskem ter pomorskem oporišču NATO. Po prenočevanju nas je na poti proti Malagi presenetila geografsko izredno zanimiva lega luke Cádiz. Z južnega konca Iberskega polotoka smo videli na nasprotni strani Gibratarske ožine obalno gorstvo na nasprotni, afriški strani. Spoznavali smo novejši razvoj mesta Algeciras po španski zaporji prometa z gibraltarsko luko. Potem ko smo zaradi skušali priti preko meje v Gibraltar, smo sledili cesti po Sončni obali (Costa del Sol) do Malage. Od tod nas je naslednji dan cesta ob slikoviti strmi obali vodila do zahodnega dela najbolj aridnega španskega ob-močja, ki ima okoli Almerie podoben polpuščave. Po vijugavi in počasni cesti smo prešli Motrilo in krenili v notranjost polotoka skozi alpidsko gorstvo Sierra Nevada. Ogled turističnih zanimivosti Granade nam je vzel večino razpoložljivega časa. Od tu smo se naslednji dan spustili v nizki vzhodni del Andaluzijskega terciarnega nižavja ter se spet dvignili na Mezeto, ki

je nas pri prečkanju po vzhodni, bolj terciarni pokrajini še bolj presene-tila s svojo ravnino, polji, skrbno obdelanostjo in sredozemskimi kulturnimi sadeži celo do višin 900 m. Zadnji dan je bil namenjen Madridu. Obiskal nas je jugoslovanski veleposlanik v Španiji Rudi Čačinovič, s katerim smo izme-njali spoznanja o tej deželi. Popoldne smo se z letalom vrnili v Zagreb. Naporene ekskurzije se je udeležilo 46 oseb. Organizatorjem je povzročalo ne-malo skrbi preveliko število prijaviteljev in španski univerzitetni učitelji od katerih je pravočasno pozitivno odgovoril le univ. prof. Anton López Gomez z madridske univerze. Ta nam je zadnji dan ekskurzije povedal nekaj o Madri-du in nas vodil po mestu. Ker je odpadla pričakovana pomoč španskih kolegov, je toliko bolj dobrodošla geografska in turistična razlaga univ. as. Antona Gosarja. Fizično geografske pojave je razlagal I. Gams. Obdobno se je korist-no vključil v razlago dr. VI. Kbkole, prazgodovino pa je pojasnjeval univ. prof. J. Kastelic. Ker je bil program nabit, nam bi, tako smo spoznali med potjo, za podrobno razlago španskih učiteljev 'tak zmanjkalo časa in energije. Vkljub mukotrpnemu povratku v nočnih urah iz Zagreba, kjer je odpovedal pred videni avtobusni prevoz do Ljubljane, smo se udeleženci zadovoljni vrnili domov.

4. Zamejska Slovenija v Italiji. Enodnevna avtobusna ekskurzija, ki je bila 16. septembra 1978. Najprej smo si ogledali največjo in najbolj slovensko vas v Kanalski dolini, Ukve. Po Kanalski in Železni dolini smo se odpeljali v Rezijsko. Tam smo se ustavili v vasi Ravenca, kjer nas je pozdravil domačin in bivši župan Letič, ter v vasi Osojane. Podobno kot Ravenca je tudi ta vas na pol obnovljena in razširjena z novima naseljem barak in hišic (na ravni ob Rezijski in Lario). Od tu nas je vodila pot skozi na pol obnovljene in v potresu 1976 najbolj prizadete kraje v dolini Tilmenta (Venezzone-Pušja vas, Gemona-Humi^n) in v podnožju predalpskega hribovja skozi nekatere kraje, ki so središča slovenskega zaledja v povirju dolin (Neme-Nimis, Fojda-Faedis). V Čedadu smo se oglasili na uradu slovenskega prosvetnega društva, kjer smo si z zanimanjem ogledali razstavljen slovensko literaturo o Beneški Slove-niji, Rezijski in Kanalski dolini ter je nekaj tudi pokupili. Po kosilu v planinskem domu tik pod Matajurjem, od koder je lep razgled po nadiških do-linah in vmesnih slemenih, ki tonejo v furlansko nižavje, smo se vrnili v dolino in Špeter. V kraju Lipa so nam vidni slovenski prepovedovci Bože

Zvanella, Mario Vertovoc in arh. Simonitti priredili razgovor ob okrogli mizi. Podobno so nam problematiko zamejskih Slovencev v pokrajini Videm-Julijska krajina razlagali pred 16 leti ob naši prvi ekskurziji geografskega društva, ki je sledila javnemu predavanju Beneških Slovencev v okviru GDS v Ljubljani. Takrat je bil z nami tudi zdaj pokojni prijatelj general Jaka Avšič, ki se je večkrat udeleževal naših ekskurzij in predavanj. Udeleženci obeh ekskurzij so lahko na kraju samem ugotavljali novejši, v marsičem neprijeten narodnosti in prebivalstveni razvoj. V Ljubljano smo se vrnili skozi Gorico in Postojno.

Ekskurzije se je udeležilo 48 oseb. Da je uspela, je pripomogel predvsem organizacijski in strokovni vodja prof. Lojze Peterle. Pri fizičnogeografskih pojavih ga je dopolnjeval I. Gams.

Načrtovana ekskurzija v Črno goro, ki naj bi bila med 21. in 25. septembrom 1978, je zaradi premajhnega števila prijaviteljev (16) odpladla. Pokazalo se je, da moremo geografi organizirati v enem šolskem letu le eno daljšo ekskurzijo, ki je bila to leto v Španijo. Pri enodnevnih avtobusnih ekskurzijah ni takih omejitev. To je nauk za bodoče. Izkušnje v Španiji so vzbudile razmišljanja o bodoči podobi naših ekskurzij: ali spoznati samo tipične kraje in te geografsko temeljito, ali pa načrtovati predvsem ekstenzivni pregled dežele. Najbolj smotrna se nam zdi kombinacija obeh vidikov, seveda v okviru razpoložljivega časa in sredstev.

Predavanja. Praviloma so bila prvi četrtek v mesecu, v predavalnici PZE za geografijo FF, Aškerčeva 12/11. Predavali so: dr. I. Gams, Kanarski otoki, dr. Z. Pepeonik, Južni del ZDA, mag. M. Ravbar, Naravna dediščina Slovenije - element človekovega okolja, dr. J. Kunaver, Znana in neznana Švica, dr. S. Buser, Nova geološka dognanja na Slovenskem, V. Strašek, Vtisi iz Nove Zelandije. Da je bil obisk v glavnem zadovoljiv, je bila večkrat zasluga študentov geografije (PA in FF). Premajhna udeležba geografov-učiteljev vzbuja vprašanje, ali naj organiziramo taka širša predavanja, ki bi pritegnila negeografe, ali pa naj bodo to predavanja geografov za geografe. Mislím, da je naše poslanstvo predvsem pri drugih.

Z novembrom bomo v šolskem letu 1978/79 obnovili javna predavanja, predvidoma vsak prvi četrtek v mesecu. Podrobnejši podatki bodo objavljeni v Delu. Kdor želi, da ga poštno osebno obveščamo, naj v pismu pošlje frankirane dopisnice (dopisnico) z izpisanim naslovom.

V tej številki Geografskega obzornika je priloženo obvestilo za ekskurzije v letu 1979 v naši organizaciji. Prospekte naročajte na naslov naše podružnice GDS, Aškerčeva 12/11, 61000 Ljubljana. Ravnateljstva šol želijo, da se take oblike strokovnega izobraževanja vnesejo v plan potrošnje za prihodnje leto. Ne pozabite na to!

XII. REPUBLIŠKO SREČANJE MLADIH RAZISKOVALCEV

XII. republiško srečanje mladih raziskovalcev je bilo 2. in 3. junija 1978 v Ljubljani. Pod okriljem gibanja "Znanost mladini" so se zbrali dijaki slovenskih srednjih šol, da bi pokazali izsledke svojega dela v izbrani tematiki. Med raziskovalnimi področji (kemija, biologija, etnologija, umetnostna zgodovina, arheologija) je bila tudi tokrat zastopana geografija.

Na filozofski fakulteti v Ljubljani se je zbralo kar 26 dijakov z nalogami z geografsko tematiko. Prišli so iz desetih srednjih šol Slovenije. Najmočnejše zastopstvo je poslala gimnazija iz Kamnika, tej sledijo gimnazija (prva)